

فرهنگ لغات و اصطلاحات پروتز

مترجم :

دکتر میلاد معتمدی

با همکاری :

دکتر سعید صالحی

عنوان و نام پدیدآور	فرهنگ لغات و اصطلاحات پروتز / مترجم میلاد معتمدی.
مشخصات نشر	با همکاری سعید صالحی.
مشخصات ظاهری	تهران: شایان نمودار. ۱۳۹۰.
شابک	۶۴۲ ص: ۵/۱۹ × ۵/۹ س.م.
وضعیت فهرست نویسی	۹۷۸-۹۶۴-۲۳۷-۰۸۲-۵
یادداشت	فیبا.
موضوع	کتاب حاضر ترجمه از مجله‌ی Prosthetic Dentistry است.
موضوع	دندانسازی -- واژه‌نامه‌ها -- انگلیسی.
موضوع	دندانپزشکی -- واژه‌نامه‌ها -- انگلیسی.
موضوع	زبان انگلیسی -- واژه‌نامه‌ها -- فارسی.
شناسه افزوده	معتمدی، میلاد، ۱۳۶۲ - مترجم.
شناسه افزوده	صالحی، سعید، مترجم.
رده‌بندی کنگره	۴۱۳۹۰ ف/۶۵۱ RK
رده‌بندی دیویی	۶۱۷/۶۹۰۳
شماره کتابشناسی ملی	۲۴۲۴۷۴۸

نام کتاب: فرهنگ لغات و اصطلاحات پروتز

مترجم: دکتر میلاد معتمدی

با همکاری: دکتر سعید صالحی

ناشر: انتشارات شایان نمودار (عضو انجمن فرهنگی ناشران کتاب دانشگاهی)

مدیر تولید: مهندس علی خزعلی

حروفچینی و صفحه‌آرایی: انتشارات سانس

طرح جلد: شهره مباشری

شمارگان: ۲۰۰۰

نوبت چاپ: اول

تاریخ چاپ: تابستان ۱۳۹۰

قیمت: ۱۴۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۳۷-۰۸۲-۵

انتشارات شایان نمودار

تهران / میدان فاطمی / خیابان چهلستون / خیابان بوعلی سینای شرقی / شماره ۳۷ / بلوک

B / طبقه همکف

تلفن: ۸۸۹۵۱۴۶۲ (خط ۲)

دفتر فروش شماره ۲: تهران / امیرآباد شمالی / روبروی بیمارستان قلب / خ شهید کیومرث

شکراالله / پلاک ۱۰۰ / طبقه همکف

تلفن: ۸۸۰۲۳۸۱۴

(این اثر مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۳۸ است. هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر) نشر یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت)

پیشگفتار

مجموعه‌ای که در اختیار دارید، ترجمه ویرایش هشتم The Glossary of Prosthodontic Terms به همراه متن اصلی آن می باشد. در بیان اهمیت و اعتبار این مجموعه می توان اشاره کرد که این فرهنگ در یکی از معتبرترین مجله های پروتز (Journal of Prosthetic Dentistry [JPD]) به صورت یک ضمیمه ویژه به چاپ رسیده و همچنین در آخرین ویرایش کتاب Contemporary Fixed Prosthodontics (منبع اصلی پروتزهای ثابت) در پایان هر فصل و در پایان کتاب به صورت کامل آورده شده است. در ترجمه این فرهنگ، سعی بر آن شده که تا حد امکان از مفهوم اصلی، فاصله ایجاد نشود؛ بنابراین به ناچار برخی از واژه ها به همان صورت اصلی در متن فارسی آورده شده‌اند. (مثل کلمه رستوریشن که در صورت جایگزینی با ترمیم، ابهام برانگیز می شود و مفهوم مواد پرکردنی مستقیم را در ذهن خواننده تنای می کند، در حالی که ترمیم های ریختگی غیر مستقیم مورد نظر است.) همچنین در مواردی که توضیح واژه های اصلی به نظر ناکافی یا نامفهوم رسیده است، خصوصاً در زمینه رنگها و نور، با استفاده از منابع غیر دندانپزشکی، توضیح مختصری به صورت [توضیح مترجم...] به پایان متن اصلی اضافه شده است.

برای تطابق بهتر معنی ها و کامل تر شدن این مجموعه، متن اصلی انگلیسی فرهنگ نیز در بخش دوم آورده شده است تا در صورت نیاز به آن مراجعه شود. با توجه به گستردگی طیف واژه ها و اصطلاحات موجود در این فرهنگ، مطالعه آن به عنوان یک منبع کمکی به هنگام مطالعه متون علمی به کلیه دانشجویان دندانپزشکی و دستیاران تخصصی توصیه می شود. در ویرایش چهار مرحله ای این مجموعه حداکثر دقت به کار گرفته شده تا اشتباهات علمی و نوشتاری به حداقل برسد. پیشنهادات و انتقادات خود را از طریق پست الکترونیکی info@drmotamedi.net با ما در میان بگذارید.

جهت استفاده راحت تر از این فرهنگ، توصیه می شود در ابتدا توضیحات بخشهای اولیه را در مورد علامتها و کلمات مخفف درباره تلفظ، تاریخچه، وضعیت دستوری و عبارات مرتبط با هر واژه، مطالعه فرمایید. در پایان از همکاری انتشارات شایان نمودار در کلیه مراحل تهیه این مجموعه که به صورت الکترونیکی و از راه دور صورت گرفت، تشکر و قدردانی می گردد.

دکتر میلاد معتمدی

تابستان ۱۳۹۰

مقدمه ویرایش هشتم

همانند ویرایش‌های گذشته، این بازبینی هم طبیعت پویا و در حال تغییر علم پروتز را از جنبه بالینی و نامگذاری برای ارتباط و زبان تخصصی ما بازتاب می‌دهد. با تعهد ما نسبت به انعکاس این تغییرات در عین حفظ ارتباطمان با گذشته، این ویرایش شامل میراث پروتزی ما و نکاتی به سوی آینده این تخصص می‌باشد.

کمیته نامگذاری از همکاری چندین منبع مختلف از صفحه‌آرایی گرفته تا سابقه کلمات، تلفظ‌ها و ... تشکر ویژه دارد. این ویرایش از همکاری طیف گسترده‌ای از متفکرین بهره برده است. از آن جمله می‌توان به انجمن‌های مختلف پروتزی و افرادی که زبان تخصصی ما را جدی می‌گیرند، اشاره نمود. ما اعضای کمیته نامگذاری آکادمی پروتز، از تمام شما به خاطر پیشنهادهای مفیدتان تشکر می‌کنیم و در انتظار همکاری‌های آینده خواهیم بود.

کمیته نامگذاری آکادمی پروتز

مقدمه ویرایش اول

این فرهنگ مجموعه‌ای از کلمات و عبارات و معانی خاص آنها در هنر و علم پروتز است. تلاش‌های زیادی برای استاندارد کردن نامگذاری در این زمینه انجام شده است و این امر برای حرفه موفق دندانپزشکی بسیار مفید خواهد بود. از مهمترین مزایای آن امکان استفاده نویسندگان و پژوهشگران از یک نامگذاری یکپارچه برای بحث و تبادل نظر درباره عقاید و یافته‌ها و روش‌های آنهاست؛ و اطمینان از این که هر کس مقاله آنها را بخواند، از هر مکان و با هر تخصصی که باشد، مطلب را درک کند.

از سال‌های دور، نیاز به یک فرهنگ برای اصطلاحات مورد استفاده در پروتز احساس می‌شد. در ۱۹۲۳ Ottofy بیان کرده که "امید است که اعضای حرفه و متخصصین از طریق انجمن‌ها بتوانند به یک توافق برای واژه‌ها به منظور ترجیح عباراتی خاص و استفاده‌های مخصوص کلمات دست پیدا کنند." او توجه خاصی به وضعیت سر در گم واژه‌های تخصصی پروتز در آن زمان نشان می‌داد؛ و اکنون با توجه به پیشرفت هنر و علم پروتز، این نگرانی بیشتر به چشم می‌خورد.

بسیاری از واژه‌ها و اصطلاحات برای توصیف یا شرح نظریات و یا روش‌های نوین به ادبیات علمی پروتز اضافه شده‌اند. نویسندگان، دندانپزشکان و اساتید، تعبیرهای بسیار متفاوتی برای کلمات و اصطلاحات مشابه بر شمرده‌اند؛ بسیاری از عبارات قدیمی توسط نویسندگان معاصر دارای معانی جدیدی شده‌اند و برخی نیز در پروتو شناخت روز افزون مشکلات پروتز، دوباره تعریف شده‌اند.

طی سال‌ها، اشخاص، گروه‌های خاص و دفتر کتابخانه و شاخص‌گذاری انجمن دندانپزشکی آمریکا، تلاش‌های فراوانی برای پایه‌ریزی یک نامگذاری استاندارد و قابل قبول در دندانپزشکی انجام داده‌اند. بزرگترین مانع این کار، دشواری در به دست آوردن پذیرفتگی جهانی برای تعبیر پیشنهادی بود.

آکادمی Denture Prosthetics به بررسی این مشکلات پرداخته و اخیراً در خصوص تعداد بسیار کمی از عبارات به توافق رسیده است. به دلیل اختلاف نظرهای فراوان در خصوص واژه‌ها، این روند به کندی پیش می‌رفت تا زمانی که با تصمیم آکادمی، قرار بر این شد تا بیشترین نظر در مورد هر واژه به عنوان تعبیر نهایی آن انتخاب شود. با این تصمیم، تدوین فرهنگ جهانی پروتز به سرعت پیش رفت.

روش workshop در دو جلسه گردهمایی آکادمی برای بررسی حدود ۱۰۰۰ کلمه یا عبارت استفاده شد. کمیته نامگذاری آکادمی، نتایج این جلسات را دوباره بررسی نمود و حداقل شانزده پروتزیست ماهر، به طور جدی، هر عبارت این فرهنگ را بررسی نمودند. معنی‌ها، ترکیبی از دانسته‌های آنان در مورد عبارات را نشان می‌دهند. اعضای

آکادمی Denture Prosthetics تلاش هایشان را با عمل به عنوان واژه‌نویس آمیخته‌اند. نقش اصلی واژه نویس ثبت استفاده جاری از کلمات است و عملکرد اصلی کلمات در علم، رساندن معنی است. واژه نویس وظیفه دارد هدایت کند، علاوه بر این که پیروی می‌کند. هر جا شفافیت لازم باشد، وی باید محدودیت‌هایی را به کار ببندد تا از ابهام و گنگی در معنی جلوگیری کند. او باید بعضی تعاریف را محدود کند تا عمومیت زیادی نداشته باشند. اگر جایی نقص وجود دارد، باید آن را تکمیل کند و در صورت وجود بیش از یک عبارت برای بیان یک ایده و مفهوم، بر اساس منطق و سایر ملاحظات، به عبارت ترجیحی اشاره کند.

عبارات خاصی به عنوان قابل اعتراض (objectionable) تعیین شده‌اند و با علامت (Obj) مشخص شده‌اند. بعضی عبارات جدید اضافه شده‌اند که به نظر می‌رسد معنی و مفهوم مورد نظر را دقیق‌تر از عبارات قدیمی نشان می‌دهند. در مواردی که بیش از یک عبارت، مفهوم و معنی مشابهی را داشته باشند، عبارت مورد ترجیح در ابتدا آورده شده است. همچنین زمانی که یک عبارت بیش از یک تعریف داشته باشد، تعاریف آن به ترتیب اولویت ذکر شده است. این تصمیمات بر اساس نظر اکثریت اتخاذ شده‌اند. امید است که در نهایت، عبارات غیر مستداول (Obsolete) و قابل اعتراض (Objectionable) که امکان گمراهی و ابهام را می‌افزایند به کلی حذف شود.

این مجموعه، ویرایش اول فرهنگ، به حرفه دندانپزشکی به لحاظ ملاحظاتش تقدیم می‌گردد. از آن جا که برخی واژگان در این مجموعه وجود ندارند و برخی عبارات و تعاریف دیگر ممکن است مورد اعتراض برخی نویسندگان باشد ویرایش مستمر این فرهنگ ضروری خواهد بود. پیشنهادات سازنده در ویرایش‌های بعد مورد توجه ویژه قرار خواهد گرفت. این فرهنگ در شکل حاضر خود می‌تواند به عنوان یک استاندارد موقت خوب عمل کند.

غیر ممکن است که بتوان اسامی کلیه اشخاصی را که در گردآوری این مجموعه نقش داشته‌اند، ذکر نمود. اعضای آکادمی Denture Prosthetics، اطلاعات زیربنایی را فراهم نموده و تصمیمات ضروری را گرفته‌اند. هیأت تحریریه مجله Prosthetic Dentistry (JPD) و شرکت C.V. Mosby (ناشر) در دلگرمی و همکاری مجموعه نقش به سزایی داشته‌اند.

کمیته نامگذاری آکادمی Denture Prosthetics

مخفف‌های مورد استفاده در این فرهنگ

<i>abbr</i> ...	abbreviation
<i>adj</i>	adjective
<i>adv</i>	adverb
<i>c</i>	century
<i>ca</i>	circa
<i>coll</i>	colloquial
<i>contr</i> ..	contraction
<i>comp</i> ..	compare
<i>esp</i>	especially
GPT-1 ...	Glossary of Prosthodontic Terms, Edition 1, J Prosthet Dent 1956;1-34
GPT-2 .	Glossary of Prosthodontic Terms, Edition 2, J Prosthet Dent 1963;13;993
GPT-3 .	Glossary of Prosthodontic Terms, Edition 3, J Prosthet Dent 1968;20:443-80
GPT-4 .	Glossary of Prosthodontic Terms, Edition 4, J Prosthet Dent 1977;38:66-109
GPT-5 .	Glossary of Prosthodontic Terms, Edition 5, J Prosthet Dent 1987;58:713-62
GPT-6 .	Glossary of Prosthodontic Terms, Edition 6, J Prosthet Dent 1994;71:41-111
GPT-7 .	Glossary of Prosthodontic Terms, Edition 7, J Prosthet Dent 1999;81: 41-110
<i>lit</i>	literally
<i>obs</i>	obsolete
<i>occas</i>	occasionally
<i>orig</i>	original, originally
<i>pl</i>	plural
<i>pron</i>	pronoun
<i>specif</i>	specifically
<i>substand</i> ...	substandard
<i>syn</i>	synonym
<i>usu</i>	usually
<i>vb</i>	verb
<i>vi</i>	verb intransitive
<i>vt</i>	verb transitive

راهنمای تلفظ

نمونه کلمه

علامت استفاده شده در فرهنگ

gag	ǎ
face	ā
spar	ǎ
bone	b
chew	ch
deep, milled	d
peg	ē
see, field	ē
form, photon	f
gag	g
hard	h
whiting	hw

pin	ĩ
fine, by	ĩ
veneer	ĩr
jig	j
key, cone	k
metal, lug	l (nēd' l)
mandible	m
nasal, pain	n (sūd' n)
polishing	ng
pontic	ō
open	ō
pawl, force	ō
foil	oi
took, neurogenous	ōō
lute, boot, rouge	ou
out	ou
papilla	p
rod	r
sluice	s
shell, dislocation	sh
template, stopped	t
thermal	th
this	th
cuff	ũ
firm, word, cervical	ũr
value	v
wire	w
yield	y
zero, xenogenic	z
occlusion	zh

توضیحات

به دنبال هر عبارت، یک برچسب به صورت *italic* نوشته شده که به نوع کلمه از لحاظ دستوری اشاره می کند :

adj	adjective	(صفت)
adv	adverb	(قید)
conj	conjunction	(حرف ربط)
interj	interjection	(حرف ندا، صوت)
n	noun	(اسم)
prep	preposition	(حرف اضافه)
pron	pronoun	(ضمیر)
vb	verb	(فعل)
vi	intransitive verb	(فعل لازم)
vt	transitive verb	(فعل متعدی)

- در مقابل برخی عبارات، یک عدد داخل پرانتز دیده می‌شود که نشان دهنده زمان اولین استفاده ثبت شده از آن عبارت در زبان انگلیسی است.
- برچسب obs مخفف کلمه obsolete نشان دهنده عدم وجود هر گونه مدرک دال بر استفاده از عبارت پس از سال ۱۹۵۰ میلادی می‌باشد.
- برچسب archaic نشان دهنده این است که عبارت به طور معمول استفاده نمی‌شود، تنها به صورت پراکنده و یا در برخی زمینه‌های خاص استفاده می‌شود.
- برچسب slang برای عباراتی استفاده شده که تنها برای زمینه‌هایی کاملاً غیر رسمی مناسب هستند. بسیاری از این کلمات از فرم‌های کوتاه شده یا عجیب و غریب و یا ساختگی رایج در گفتار هستند. معیار دقیقی برای تعریف slang وجود ندارد و هیچ کلمه‌ای به صورت تغییر ناپذیر slang محسوب نمی‌شود. همچنین بسیاری از کلمات استاندارد می‌توانند کاربردهای slang پیدا کنند.
- برچسب nonstand مخفف کلمه nonstandard برای عباراتی به کار رفته است که الگوی گسترده استفاده آنها در انتخاب واژه‌ها، با استاندارد زبان جامعه پروتزی متفاوت است.
- برچسب usage برای توضیح سابقه استفاده تاریخی، نظرات و مقایسه با مدارک دال بر استفاده کنونی و پیشنهاداتی برای استفاده پژوهشگران به کار رفته است.
- برچسب esp مخفف کلمه especially برای معرفی رایج‌ترین معنی در تعریف استفاده شده است.
- برچسب specif مخفف کلمه specifically برای معرفی یک معنی رایج ولی خیلی محدود در تعریف به کار رفته است؛ همچنین برای یک معنی که ارتباط نزدیک با عبارت دارد اما نسبت به تعریف اصلی اهمیت کمتری دارد.
- برچسب broadly برای بیان یک معنی گسترده‌تر و وسیع‌تر نسبت به تعریف اصلی است.
- برچسب syn مخفف کلمه synonym برای معرفی عباراتی با ارتباط معنایی خیلی نزدیک استفاده شده است.
- برچسب eponym نشان دهنده شخصی است که محل یا شی یا تکنیکی خاص به نام او اختصاص داده شده است.